

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

DECIZIE

cu privire la admiterea recursului declarat de avocatul Marin Postu, în interesele lui Serghei Alii,

în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Serghei Alii împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecarea acțiunii civile din cadrul cauzei penale în termen rezonabil, repararea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 07 februarie 2024 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a admis apelul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, s-a casat hotărârea din 16 iunie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru și s-a emis o nouă hotărâre,

*Dosarul nr. 2ra-681/24
NR. PIGD 2-23035658-01-2ra-07062024)*

Legea nr. 87/2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești

Consolidarea jurisprudenței Curții Supreme de Justiție în materia încasării prejudiciului moral cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale, ce a determinat examinarea excesiv de lungă a acțiunii civile depuse în cadrul procedurii penale. Recursul declarat după 01 septembrie 2023.

Judecătoria Chișinău, sediul Centru, jud. M. Alexei,
Curtea de Apel Chișinău, jud. A. Panov, V. Cotorobai, V. Mihaila,

12 august 2026

Textul corespunde originalului

**Examinând în lipsa participanților la proces recursul depus de
avocatul Marin Postu, în interesele lui Serghei Alii,**

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stela Procopciuc, *Președinte*,

Ion Munteanu,

Elena Croitor, *judecători*,

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 09 martie 2023, Serghei Alii a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al RM, prin care a solicitat constatarea încălcării dreptului la judecarea acțiunii civile din cadrul cauzei penale în termen rezonabil, repararea prejudiciului moral, precum și compensarea cheltuielilor de judecată.

2. În motivarea acțiunii, reprezentantul reclamantului a invocat că la începutul lunii ianuarie 2014, se afla în căutarea unui loc de muncă în străinătate, împreună cu feciorul său. Astfel, a apelat la compania SRL „Royal Rich” care pretindea că angajează persoane în Anglia în funcția de îngrijitori de flori, care i-a invitat la sediul lor, dându-le anumite instrucțiuni, i-au obligat să achite jumătate din prețul serviciilor, în total suma de 14 304 lei, după care au dispărut, schimbând sediul și deconectând telefoanele, fără să-și execute obligațiile.

3. La 24 februarie 2014, organul de urmărire penală a înregistrat plângerea sa și a emis ordonanța de recunoaștere în calitate de victimă. A notat că dosarul penal a fost remis spre examinare la Judecătoria Buiucani, în baza învinuirii lui Ion Chirco și Sergiu Chirco, de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (2) lit. b), c), d) din Codul penal.

4. Reclamantul a susținut că în cadrul procesului penal desfășurat la Judecătoria Buiucani, la 16 ianuarie 2015, în calitate sa de parte vătămată, a depus o acțiune civilă în care a solicitat încasarea prejudiciului material și moral. La 13 iulie 2015, Judecătoria Buiucani, mun. Chișinău a adoptat sentința, i-a recunoscut vinovați pe Ion Chirco și Sergiu Chirco de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (2) lit. b), c), d) din Codul penal și s-a încasat din contul acestora în beneficiul său a prejudiciului material în sumă de 14 304 lei.

5. A indicat că la 24 februarie 2016, Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău a respins apelul inculpaților și a menținut sentința Judecătoriei Buiucani din 13 iulie 2015.

6. Prin decizia din 31 ianuarie 2017 a Curții Supreme de Justiție s-a dispus casarea deciziei Curții de Apel Chișinău cu trimiterea la rejudecare în instanța de apel.

7. Astfel, la 31 octombrie 2017, Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău a adoptat decizia în cauza dată prin care a admis apelul inculpaților, a casat sentința Judecătoriei Buiucani din 13 iulie 2015 și a emis o nouă hotărâre, prin care Ion Chirco și Sergiu Chirco au fost achitați de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (2) lit. b), c), d) din Codul penal, pe motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii.

8. Ulterior, la 14 august 2018 Curtea Supremă de Justiție a adoptat o decizie, prin care a admis recursurile declarare de partea vătămată și a trimis cauza la rejudecare la Curtea de Apel Chișinău.

9. La 04 decembrie 2018, Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău a adoptat decizia, prin care a decis respingerea apelului inculpaților și menținerea sentinței Judecătoriei Buiucani din 13 iulie 2015.

10. La 02 iunie 2020, Curtea Supremă de Justiție a casat decizia Curții de Apel Chișinău din 04 decembrie 2018 și a dispus rejudecarea cauzei în instanța de apel în alt complet de judecată.

11. Astfel, la 10 noiembrie 2022 Curtea de Apel Chișinău a casat sentința Judecătoriei Buiucani din 13 iulie 2015 și a pronunțat o nouă hotărâre prin care Ion Chirco și Sergiu Chirco se achită de învinuirea adusă în baza art. 190 alin. (2) lit. b), c), d) din Codul penal, deoarece fapta inculpaților nu întrunește elementele infracțiunii.

12. Reclamantul a susținut că la moment, cauza penală se află spre examinare la Curtea Supremă de Justiție.

13. Reclamantul Serghei Alii a fost recunoscut în calitate de parte vătămată la data de 24 februarie 2014, moment din care el a avut o speranță legitimă că va beneficia de restituirea prejudiciului material și moral suportat. Până în prezent, după 9 ani (8 ani și 2 luni de la depunerea acțiunii civile), reclamantul nu are certitudinea că prejudiciul suportat îi va fi restituit, pe motiv că nu există o hotărâre definitivă și executorie în acest sens.

14. Cauza penală în care reclamantul are calitatea de parte vătămată, nu comportă o complexitate deosebită. Reclamantul/reprezentantul reclamantului a fost prezent la toate ședințele la care a fost citat și nu a contribuit cu nimic la tergiversarea procesului. Tergiversarea procesului s-a datorat în special erorilor procesuale admise de instanțele de judecată, pe parcursul celor patru seturi procedurale la faza judecării apelului și recursului, precum și asupra calificării faptei și vinovăției inculpaților. Încasarea prejudiciului material și finalitatea procesului penal este de o importanță deosebită pentru partea vătămată, mai ales că în calitatea sa de

persoană aflată în căutarea unui loc de muncă este mai vulnerabilă în raport cu pretenșii angajatori în străinătate care încasează ilegal sume de bani de la victime și nu poartă răspundere pentru acțiunile lor ilegale.

15. Luând în considerare circumstanțele acestei cauze și durata totală a procedurilor, consideră că a avut loc o tergiversare nerezonabilă (de peste 8 ani și 2 luni/9 ani) la examinarea cauzei.

16. Reclamantul Serghei Alii a solicitat admiterea cererii de chemare în judecată, constatarea încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a acțiunii civile în cadrul cauzei penale și repararea prejudiciului moral în mărime de 100 000 lei, precum și compensarea cheltuielilor de judecată.

POZIȚIA PRIMEI INSTANȚE

17. Prin hotărârea din 16 iunie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, s-a admis cererea de chemare în judecată depusă de Serghei Alii.

S-a constatat încălcat dreptul lui Serghei Alii la judecarea în termen rezonabil a acțiunii civile din cadrul cauzei penale nr. 1-355/2014 privind învinuirea lui Ion Chirco și Sergiu Chirco de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (2) lit. b), c), d) din Codul penal pentru perioada 16 ianuarie 2015-10 martie 2023.

S-a încasat din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Serghei Alii prejudiciul moral în mărime de 50 000 lei cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a acțiunii civile din cadrul cauzei penale nr. 1-355/2014.

În rest, pretenția cu privire la încasarea prejudiciului moral în partea ce excede suma încasată, s-a respins ca fiind neîntemeiată.

18. Prima instanță, cu trimitere la prevederile art. 2 alin. (1), (2), art. 4 din Legea privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești nr. 87 din 21 aprilie 2011, a motivat soluția de admitere parțială a acțiunii, indicând că din raportul prezentat de Judecătoria Chișinău s-a constatat că reclamantul Serghei Alii în cadrul procesului penal, în instanța de fond cât și în instanța de apel, nu s-a prezentat în câteva ședințe de judecată, fiind asistat și de avocat, iar amânarea procesului nu a fost din cauza acestuia. Suplimentar nu a fost înaintată cerere de accelerare a procedurii, or, art. 20 alin. (5) din Codul de procedură penală reglementează că în situația în care, la efectuarea urmăririi penale sau la judecarea unei cauze concrete, există pericolul încălcării termenului rezonabil, participanții la proces pot adresa judecătorului de instrucție sau, după caz, instanței care judecă în fond cauza o cerere privind accelerarea urmăririi penale sau a procedurii de judecare a cauzei. Examinarea cauzei se face în absența părților, în termen de 5 zile

lucrătoare, de către judecătorul de instrucție sau, după caz, de către un alt judecător sau de un alt complet de judecată decât cel care examinează cauza.

19. Instanța de fond a notat că analizând hotărârile judecătorești anexate a constatat că durata procedurilor judiciare a ținut de depunerea apelurilor și recursurilor la instanțele ierarhic superioare, al cărui rezultat a dus la casarea sentinței/deciziei și trimiterea la rejudecare.

20. Prima instanță a reținut că Serghei Alii are un interes sporit în judecarea cauzei penale, ori odată cu aceasta va fi soluționată și acțiunea civilă de încasare a prejudiciului material rezultată de mijloacele financiare achitate în vederea căutării unui loc de muncă.

21. Instanța de fond a susținut că deși numărul de participanți la procesul penal este unul semnificativ, precum și în raport cu mersul procesului penal prin instanțele de judecată urma să se întreprindă acțiuni în vederea respectării termenului rezonabil de examinare a cauzei penale, depunerea acțiunii civile și până la momentul actual nu s-a adoptat o hotărâre irevocabilă, fapt prin care s-a constatat că reclamantului Serghei Alii i-a fost încălcat dreptul la judecare în termen rezonabil a acțiunii civile în cadrul cauzei penale.

22. Prima instanță a notat că examinarea acțiunii civile de la data depunerii – 16 ianuarie 2015 și până în prezent, data la care nu este irevocabilă o hotărâre judecătorească în partea acțiunii civile (CSJ-statut înregistrat din 28 februarie 2023) se consideră că este încălcat termenul rezonabil.

23. Instanța de fond a menționat că nu i s-a prezentat dovada înaintării cererii de accelerare a cauzei penale în temeiul art. 20 alin. (5) din Codul de procedură penală sau că a obiectat asupra amânărilor solicitate. Astfel, pentru neexaminarea acțiunii civile în cadrul cauzei penale într-un termen de peste 8 ani precum și în raport cu toate criteriile termenului rezonabil, instanța a considerat că prejudiciul moral urmează a fi compensat în limita sumei de 50 000 lei.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE APEL

24. La 20 iunie 2023, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat apel împotriva hotărârii din 16 iunie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru. Ulterior, la 03 ianuarie 2024, a depus apelul motivat solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii primei instanțe, cu pronunțarea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii ca fiind neîntemeiată.

POZIȚIA INSTANȚEI DE APEL

25. Prin decizia din 07 februarie 2024 a Curții de Apel Chișinău, s-a admis apelul declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova. S-a casat

hotărârea din 16 iunie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, cu emiterea unei noi hotărâri, după cum urmează:

Acțiunea depusă de Serghei Alii împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecarea acțiunii civile din cadrul cauzei penale în termen rezonabil, repararea prejudiciului moral, precum și compensarea cheltuielilor de judecată, s-a respins ca fiind neîntemeiată.

26. Pentru a ajunge la această concluzie instanța de apel a reținut că prima instanță, nu a dat eficiență deplină circumstanțelor cauzei și înscrisurilor prezentate, fapt ce a condus la adoptarea hotărârii, care nu este bazată pe fundament temeinic și materialul probator administrat, a interpretat eronat normele de drept material, fapt ce a dus la soluționarea greșită a cauzei.

27. Instanța de apel a menționat că din raportul prezentat de către Judecătoria Chișinău se constată că Serghei Alii în cadrul procesului penal în instanța de fond, cât și în ordine de apel nu s-a prezentat în mai multe ședințe de judecată, fiind asistat și de avocat.

28. Totodată, nu a fost înaintată vreo cerere de accelerare a procedurii, or art. 20 alin. (5) din Codul de procedură penală reglementa că în situația în care, la efectuarea urmăririi penale sau la judecarea unei cauze concrete, există pericolul încălcării termenului rezonabil, participanții la proces pot adresa judecătorului de instrucție sau, după caz, instanței care judecă în fond cauza, o cerere privind accelerarea urmăririi penale sau a procedurii de judecare a cauzei.

29. Astfel, instanța de apel a ajuns la concluzia privind netemeinicia acțiunii depuse de Serghei Alii, or, conform art. 2 alin. (2) din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011, Serghei Alii, în calitate sa de reclamant, se află în imposibilitate de a solicita repararea prejudiciului în baza respectivei legi, în situația în care însuși reclamantul a influențat în mod negativ fluiditatea judecării cauzei pe care o invocă că a fost tergiversată.

30. Reieșind din circumstanțele menționate, s-a constatat că instanțele judecătorești au respectat cu strictețe dreptul părților litigioase la examinarea în termen rezonabil a cauzei, precum și în comportamentul acestora nu se denotă o oarecare lipsă de diligență.

31. În ceea ce ține de constatarea încălcării dreptului la judecarea cauzei în termen rezonabil, Colegiul a apreciat ca fiind o pretenție nejustificată în condițiile în care nu există temeiuri de a se invoca tergiversarea examinării cauzei exclusiv din vina autorităților statului (instanța de judecată).

32. Sa indicat că prevederile Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 nu acordă dreptul în mod automat la prejudiciu moral, în lipsa dovezilor că persoana a suferit un prejudiciu în urma încălcării dreptului garantat de lege, or, instituirea unui remediu național prin adoptarea Legii nr. 87 din 21 aprilie

2011 privește obligația instanțelor naționale de aplicare și interpretare a termenilor din prezenta lege prin prisma legislației naționale, a prevederilor Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului (art. 1 alin. (2) din Lege).

33. Dispunând respingerea cererii de chemare în judecată, instanța de apel a menționat că la caz există o sentință de achitare în privința lui Ion Chirco și Sergiu Chirco, iar Serghei Alii în cauza penală a avut statut de parte vătămată. Statul nu poartă răspundere în cazul în care există o sentință de achitare.

34. Prin urmare, s-a constatat lipsa încălcării dreptului reclamantului-intimat Serghei Alii la executarea în termen rezonabil a sentinței cât și faptul suportării unui prejudiciu în urma încălcării dreptului garantat de lege, sarcina probațiunii în acest sens fiind pusă pe seama reclamantului-intimat, or, simpla nemulțumire fără a motiva circumstanțele care justifică acordarea unei reparații și fără a prezenta probe în acest sens nu poate fi reținută de instanță, relevante fiind argumentele apelantului expuse în apel și în referința anexată la materialele dosarului în instanța de fond, care a motivat că toate argumentele invocate întru motivarea constatării încălcării termenului rezonabil și încasarea prejudiciului moral, poartă un caracter declarativ, formal, fără a dispune de careva suport probatoriu.

35. Cu caracter subsecvent respingerii cerinței de constatare a încălcării dreptului de examinare în termen rezonabil și repararea prejudiciului moral, instanța de apel a respins și cerința de compensare a cheltuielilor de judecată.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE RECURS

36. La 07 iunie 2024, avocatul Marin Postu, în interesele lui Serghei Alii, a depus cerere de recurs împotriva deciziei din 07 februarie 2024 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea acesteia, casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărârea din 16 iunie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru.

37. În motivarea recursului, reprezentantul recurentului a indicat motivele de fapt și de drept invocate pe parcursul examinării cauzei în prima instanță și instanța de apel, suplimentar a invocat că nu este de acord cu decizia instanței de apel, considerând că este bazată în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor.

38. Referitor la argumentul instanței de apel că inculpații au fost achitați și statul nu poartă răspundere în cazul în care există o sentință de achitare, sunt motive vădit neîntemeiate și fără suport legal, ori în cazul dat miza reclamantului recunoscut în calitate procesuală de parte vătămată este destul de mare și evidentă. Așteptările îndelungate ale lui că plângerea sa să fie

auzită de autoritățile responsabile/ instanțele de judecată și că va beneficia de un proces echitabil prin tragerea la răspundere a persoanelor care l-au prejudiciat și, respectiv, are dreptul de a pretinde prejudiciul moral pentru prejudiciul suportat, mai sunt încă valabile, pe parcursul a 10 ani de la recunoașterea sa în calitate de parte vătămată.

39. Recurentul consideră că circumstanțele cauzei se încadrează în motivele legale de stabilire a Legii nr. 87 și este îndreptățit să pretindă prejudiciu material și moral. Astfel, din moment ce nu există o decizie definitivă și irevocabilă în privința inculpaților Chirco, Serghei Alii are în continuare calitatea procesuală de parte vătămată și este îndreptățit să solicite recunoașterea încălcării dreptului său și încasarea prejudiciului moral. În continuare, reclamantul rămâne o victimă a încălcării legislației naționale (art. 192 din Codul de procedură civilă) și art. 6.1 din Convenția Europeană sub aspectul duratei rezonabile de examinare a cauzei și este în drept să pretindă achitarea unui prejudiciu moral echivalent cu prejudiciile acordate de CEDO în cauzele similare în care a fost constatată violarea Convenției Europene a Drepturilor Omului privind rezonabilitatea examinării cauzei (Cravcenco c. Moldovei ș.a), în care Curtea a acordat la data respectivă prejudicii compensatorii de 3 000 euro.

40. La 11 iulie 2024, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa intimatului copia recursului declarat, creând astfel participanților la proces condiții egale de a cunoaște modul de derulare a procedurii în recurs, cât și le-a acordat, întru asigurarea respectării principiilor contradictorialității și disponibilității în drepturi, posibilitatea de depunere a referinței, fapt ce se confirmă prin extrasul din poșta electronică anexat la materialele dosarului. (f.d. 148)

41. Intimatul Ministerul Justiției al Republicii Moldova nu s-a folosit de dreptul de a depune referință la cererea de recurs.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

42. Art. 434 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă prevede că:
„(1) Recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.
(2) Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.”

43. Prin Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) au fost operate modificări în Codul de procedură civilă, care au intrat în vigoare la 01 septembrie 2023.

44. În conformitate cu prevederile art. XI alin. (3) din Legea nr. 246 din 31 iulie 2023, recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la

data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor *în vigoare la data depunerii recursului*.

45. Din sensul normei de drept enunțate, urmează că legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale, cu excepția temeiurilor în baza cărora se vor examina recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi.

46. Recursul declarat la 07 iunie 2024 de către avocatul Marin Postu în interesele lui Serghei Alii a fost depus după data intrării în vigoare a Legii nr. 246 din 31 iulie 2023, în vigoare din 01 septembrie 2023 și va fi examinat în baza temeiurilor de drept în vigoare la data depunerii recursului.

47. Articolul 432 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă (în redacția Legii nr. 246 din 31 iulie 2023, în vigoare din 01 septembrie 2023) statuează că:

„(1) Recursul este admis dacă: b) prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție.

(2) Temeiurile menționate la alin. (1) lit. d)–f) pot fi invocate în recurs doar dacă au fost invocate în apel sau dacă încălcarea a avut loc în instanța de apel.”

48. Articolul 431 alin. (1)–(4) din Codul de procedură civilă statuează că:

„(1) Examinarea recursului împotriva deciziilor instanțelor de apel ține de competența Curții Supreme de Justiție.

(2) Asupra admisibilității recursului decide un complet din 3 judecători.

(3) Recursul considerat admisibil se examinează într-un complet din 3, 5 sau 9 judecători ai Curții Supreme de Justiție.

(4) Judecătorii care au examinat admisibilitatea recursului pot participa și la examinarea recursului în cauză.”

49. Articolul 444 din Codul de procedură civilă remarcă că:

„Recursul considerat admisibil se examinează fără înștiințarea și audierea participanților la proces.”

50. Articolul 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă indică că:

„(1) Judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs, legalitatea hotărârii contestate prin prisma temeiurilor prevăzute la art. 432.”

51. Articolul 445 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură civilă prevede că:

„(1) Instanța, după ce judecă recursul, este în drept: **f) să admită recursul, să caseze decizia instanței de apel și să mențină hotărârea primei instanțe.**”

52. Articolul 373 alin. (1)–(2) din Codul de procedură civilă reglementează că:

„(1) Instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță.

(2) În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces.”

53. Articolul 118 alin. (1) din Codul de procedură civilă învederează că:

„(1) Fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel.”

54. Articolul 239 din Codul de procedură civilă stipulează că:

„Hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.”

55. Articolul 5 alin. (1) din Codul de procedură civilă relevă că:

„(1) Orice persoană interesată este în drept să se adreseze în instanță judecătorească, în modul stabilit de lege, pentru a-și apăra drepturile încălcate sau contestate, libertățile și interesele legitime.”

56. Articolul 53 alin. (2) din Constituție statuează că:

„(2) Statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești.”

57. Articolul 1 alin. (1) din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești prevede că:

„(1) Scopul prezentei legi este crearea în Republica Moldova a unui remediu intern eficient de apărare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești.”

58. Articolul 2 alin. (1)-(4) și alin. (6)-(7) din Legea nr. 87/2011 stipulează că:

„(1) Orice persoană fizică sau juridică ce consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești poate adresa în instanță de judecată o cerere de chemare în judecată privind constatarea unei astfel de încălcări și repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare, în condițiile stabilite de prezenta lege și de legislația procesuală civilă.

(2) Repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului (denumită în continuare reclamant).

(3) Prejudiciul cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se repară indiferent de vinovăția instanței de judecată, a organului de urmărire penală, a organului responsabil de executarea hotărârilor judecătorești sau a instituției de stat debitoare.

(4) Prejudiciul cauzat de o autoritate publică sau de o autoritate căreia statul i-a delegat atribuții de autoritate publică prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se repară de către stat. Reparația prejudiciului se face de la bugetul de stat.

(6) Mărimea reparației prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se stabilește de instanța de judecată în fiecare caz în parte, în funcție de circumstanțele cauzei în cadrul căreia a fost comisă încălcarea, precum și de pretențiile invocate de reclamant, de complexitatea cauzei, de comportamentul reclamantului, de conduita organului de urmărire penală, a instanței de judecată și a autorităților relevante, de durata încălcării și de importanța procesului pentru reclamant.

(7) Organul care reprezintă statul în instanță de judecată pe această categorie de cauze este Ministerul Justiției.”

59. Articolul 3 alin. (2) din Legea nr. 87/2011 învederează că:

„(2) În cauzele în care se pretinde încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei, cererea de chemare în judecată poate fi depusă în cadrul examinării cauzei în fond sau în decursul a 6 luni de la intrarea în vigoare a ordonanței procurorului de încetare a urmăririi penale sau de scoatere de sub urmărire penală ori a actului judecătoresc de dispoziție.”

60. Articolul 4 alin. (1) din Legea nr. 87/2011 reglementează că:

„(1) Sarcina probațiunii lipsei de încălcare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine Ministerului Justiției, iar sarcina de a dovedi suportarea prejudiciului material cauzat prin această încălcare și suportarea costurilor și cheltuielilor de judecată îi revine reclamantului.”

61. Articolul 5 alin. (1) din Legea nr. 87/2011 prevede că:

„(1) În urma constatării faptului că a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, instanța de judecată decide asupra acordării unei satisfacții echitabile de la bugetul de stat în contul reparării prejudiciului moral, material, precum și a costurilor și a cheltuielilor de judecată.”

62. Articolul art. 20 alin. (1), (2) și (4) din Codul de procedură penală statuează că:

„(1) Urmărirea penală și judecarea cauzelor penale se face în termene rezonabile.

(2) Criteriile de apreciere a termenului rezonabil de soluționare a cauzei penale sunt: 1) complexitatea cazului; 2) comportamentul participanților la proces; 3) conduita organului de urmărire penală și a instanței de judecată; 3¹) importanța procesului pentru cel interesat; 4) vârstă de până la 18 ani a victimei.

(4) Respectarea termenului rezonabil la urmărirea penală se asigură de către procuror, iar la judecarea cazului – de către instanța respectivă.”

63. Articolul 19 alin. (1) și alin. (5) din Codul civil prevede că:

„(1) În condițiile legii, persoana lezată într-un drept al ei sau într-un interes recunoscut de lege poate cere repararea integrală a prejudiciului patrimonial și nepatrimonial cauzat astfel.

(5) Repararea prejudiciului presupune repunerea persoanei lezate în situația în care s-ar fi aflat dacă prejudiciul nu se producea.”

64. Art. 2036 alin. (1)-(3) din Codul civil reglementează că:

„(1) În cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de lege, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin plata de despăgubiri.

(2) Prejudiciul moral se repară indiferent de existența și întinderea prejudiciului patrimonial.

(3) Reparația prejudiciului moral se face și în lipsa vinovăției autorului, faptei ilicite în cazul în care prejudiciul este cauzat prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a arestului preventiv sau a declarației scrise de a nu părăsi localitatea, aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității și în alte cazuri prevăzute de lege.”

65. Art. 2037 din Codul civil relevă că:

„(1) Mărimea despăgubirii pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea prejudiciului moral cauzat persoanei vătămate, de gradul de vinovăție a autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această despăgubire poate aduce satisfacție echitabilă persoanei vătămate.

(2) Caracterul și gravitatea prejudiciului moral le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, restrângerea posibilităților de viață familială și socială, precum și statutul social al persoanei vătămate.

(3) La determinarea despăgubirii, instanța de judecată va tinde să acorde o despăgubire care, pe de o parte, are o mărime comparabilă cu cea acordată în mod obișnuit în împrejurări similare și, pe de altă parte, ia în cont particularitățile cazului.”

MOTIVAREA INSTANȚEI

66. Cu referire la termenul de depunere a recursului, instanța de recurs menționează că dispozitivul deciziei instanței de apel a fost pronunțat la 07 februarie 2024. Copia deciziei integrale a instanței de apel a fost expediată participanților la proces la 19 aprilie 2024, prin intermediul poștei electronice (f.d. 120). Astfel, recursul depus la 07 iunie 2024, este în termen.

67. Se reține că examinarea admisibilității recursului presupune verificarea conformității temeiurilor invocate în cererea de recurs cu temeiurile de drept prevăzute în art. 432 din Codul de procedură civilă, în redacția legii în vigoare la data declarării recursului.

68. Soluționând admisibilitatea recursului, fără prezența participanților la proces, în acord cu procedura specificată la art. 440 din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de avocatul Marin Postu în interesele lui

Serghei Alii, este admisibil și în continuare va fi examinat în același complet de judecată.

69. Studiind materialele dosarului, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de avocatul Marin Postu în interesele lui Serghei Alii urmează a fi admis, casată decizia instanței de apel, cu menținerea hotărârii primei instanțe, din motivele ce succed.

70. Din analiza recursului declarat avocatul Marin Postu în interesele lui Serghei Alii rezultă că drept temei de declarare a recursului s-a invocat în esență prevederile art. 432 din Codul de procedură civilă, în redacția legii în vigoare din 01 septembrie 2023, în special pe prevederile alin. (1) lit. b), potrivit căroră, recursul este admis dacă: b) prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție.

71. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție, reținând că recurentul avocatul Marin Postu în interesele lui Serghei Alii a făcut trimitere la temeiurile de drept prevăzute de art. 432 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură civilă, a stabilit că prin admiterea recursului, se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție.

72. Recapitulând esența litigiului, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că la 09 martie 2023, Serghei Alii s-a adresat în judecată cu prezenta acțiune împotriva Ministerului Justiției al RM, solicitând prin prisma Legii nr. 87/2011 constatarea încălcării dreptului său la judecarea în termen a acțiunii civile în cadrul procesului penal privind învinuirea lui Ion Chirco și Sergiu Chirco de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (2) lit. b), c), d) din Codul penal și încasarea din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul său a sumei de 100 000 lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin încălcarea dreptului la judecare a în termen rezonabil a cauzei și a cheltuielilor de asistență juridică.

73. Judecătoria Chișinău, sediul Centru, fiind investită cu judecarea cauzei în prima instanță, prin hotărârea din 16 iunie 2023 a admis parțial acțiunea depusă de Serghei Alii. A constatat încălcarea dreptului lui Serghei Alii la judecarea în termen rezonabil a acțiunii civile în cadrul cauzei penale nr. 1-355/2014 privind învinuirea lui Ion Chirco și Sergiu Chirco de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (2) lit. b), c) și d) din Codul penal pentru perioada 16 ianuarie 2015-10 martie 2023. A încasat din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Serghei Alii suma de 50 000 lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat pentru încălcarea dreptului la judecare în termen rezonabil a acțiunii civile din cadrul cauzei penale nr. 1-355/2014. În rest, pretenția cu privire la încasarea prejudiciului moral în partea ce excede suma încasată, a fost respinsă ca neîntemeiată.

74. Nefiind de acord cu soluția primei instanțe, la 20 iunie 2023 Ministerul Justiției al RM a declarat apel împotriva hotărârii primei instanțe.

75. Curtea de Apel Chișinău, judecând cauza în apel, prin decizia din 07 februarie 2024 a admis apelul declarat de Ministerul Justiției al RM, a casat hotărârea din 16 iunie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru și a pronunțat o nouă hotărâre, prin care a respins cererea de chemare în judecată depusă de Serghei Alii.

76. Instanța de apel a considerat că din raportul prezentat de Judecătoria Chișinău se constată că Serghei Alii în cadrul procesului penal în instanța de fond, cât și în ordine de apel nu s-a prezentat în mai multe ședințe de judecată, fiind asistat și de avocat. Totodată, nu a fost înaintată vreo cerere de accelerare a procedurii conform prevederilor art. 20 alin. (5) din Codul de procedură civilă.

77. Instanța de apel a concluzionat că este neîntemeiată acțiunea depusă de Serghei Alii, or, conform art. 2 alin. (2) din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011, Serghei Alii, în calitate sa de reclamant, se află în imposibilitate de a solicita repararea prejudiciului în baza respectivei legi, în situația în care însuși reclamantul a influențat în mod negativ fluiditatea judecării cauzei pe care o invocă că a fost tergiversată.

78. Instanța de apel a mai indicat că la caz există o sentință de achitare în privința lui Ion Chirco și Sergiu Chirco, iar Serghei Alii în cauza penală a avut statut de parte vătămată. Statul nu poartă răspundere conform Legii nr. 87/2011 în cazul în care există o sentință de achitare.

79. Efectuând controlul judiciar al deciziei contestate, în raport cu materialele dosarului, argumentele invocate în recurs în coroborare cu legislația în vigoare ce guvernează raportul juridic litigios, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că soluția și concluziile instanței de apel sunt pripite, nefiind elucidate cu suficientă claritate toate circumstanțele importante ale cauzei, din motivele ce succed.

80. Astfel, după cum rezultă din art. 4 din Legea nr. 87/2011, sarcina probațiunii lipsei de încălcare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei îi revine Ministerului Justiției al RM, care prezintă în acest sens un raport motivat privind modul de respectare a termenului rezonabil.

81. După cum rezultă din materialele dosarului, în special din Raportul privind modul de respectare a termenului rezonabil de examinare a cauzei penale nr. 1-355/14 (14-1-5458-04062014), întocmit de Judecătoria Chișinău, de învinuire a lui Ion Chirco și Sergiu Chirco în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (2) lit. b), c), d) din Codul penal, rezultă că 04 iunie 2014 Procuratura sect. Buiucani, mun. Chișinău a depus la Judecătoria Buiucani, mun. Chișinău cauza penală respectivă care a fost

repartizată spre examinare judecătorului Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău. (f.d. 48-66) La 16 ianuarie 2015, avocatul Fiodor Cojocari, care a acționat în interesele lui Serghei Alii a depus acțiune civilă.

82. Din conținutul Raportului privind modul de respectare a termenului rezonabil la examinarea cauzei penale nr. 1-355/14 (14-1-5458-04062014) rezultă că în procedura instanței de fond – Judecătoria Buiucani, mun. Chișinău, respectiva cauză penală s-a aflat de la 04 iunie 2014 – până la 13 iulie 2015 data pronunțării sentinței, prin care s-au recunoscut vinovați Ion Chirco și Sergiu Chirco în baza art. 190 alin. (2) lit. b), c), d) din Codul penal și au fost condamnați în baza acestei legi la pedeapsa cu închisoare pe termen de 2 ani închisoare cu ispășirea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis, cu privarea de dreptul de a exercita activități comerciale și activități în domeniul gestionării de bunuri și mijloace financiare pe un termen de 3 ani. Conform art. 90 din Codul penal s-a suspendat executarea pedepsei aplicate lui Ion Chirco și Sergiu Chirco pe un termen de probă de 1 an, dacă în decursul acestui termen Ion Chirco și Sergiu Chirco nu vor săvârși o nouă infracțiune și prin comportare exemplară și muncă cinstită, vor îndreptăți încrederea ce li s-a acordat, obligând-i ca în termenul stabilit să nu-și schimbe domiciliul fără consimțământul organului competent. Acțiunea civilă înaintată de partea vătămată Serghei Alii împotriva lui Ion Chirco și Sergiu Chirco privind repararea prejudiciului material în mărime de 14 304 lei s-a admis. S-a încasat în mod solidar de la Sergiu Chirco și Ion Chirco în beneficiul lui Serghei Alii suma de 14 304 lei cu titlu de prejudiciu material. Termenul de examinare a cauzei fiind 1 an.

83. În această perioadă au fost numite **18 ședințe** (30 iunie 2014, 09 septembrie 2014, 12 septembrie 2014, 16 septembrie 2014, 19 septembrie 2014, 13 noiembrie 2014, 29 decembrie 2014, 15 ianuarie 2015, 16 ianuarie 2015, 21 ianuarie 2015, 17 februarie 2015, 31 martie 2015, 07 aprilie 2015, 08 mai 2015, 03 iunie 2015, 17 iunie 2015, 30 iunie 2015, 13 iulie 2015), dintre care **8 ședințe lucrative** (15 ianuarie 2015, 16 ianuarie 2015, 17 februarie 2015, 07 aprilie 2015, 08 mai 2015, 03 iunie 2015, 17 iunie 2015, 13 iulie 2015), **10 ședințe amânate** (30 iunie 2014, 09 septembrie 2014, 12 septembrie 2014, 16 septembrie 2014, 19 septembrie 2014, 13 noiembrie 2014, 29 decembrie 2014, 21 ianuarie 2015, 31 martie 2015, 30 iunie 2015). La toate ședințele de judecată au fost prezenți partea vătămată Serghei Alii sau avocatul acestuia Cojocaru Fiodor. În cazul în care nu era prezent Serghei Alii se solicita examinarea în lipsă, însă era prezent avocatul acestuia.

84. La ședința de judecată din data de 30 iunie 2014 nu s-au prezentat partea vătămată Serghei Alii și martorul Gheorghe Alii, astfel procurorul a

considerat imposibil începerea examinării cauzei în lipsa părții vătămate, ședința de judecată s-a amânat pentru data de 09 septembrie 2014.

85. La ședința de judecată din data de 09 septembrie 2014 nu s-a prezentat avocatul inculpaților Dorin Botnarenco (fiind internat în spital), iar inculpatul Ion Chirco a solicitat amânarea ședinței. Procurorul a informat că partea vătămată a venit în țară pentru 2 zile, solicitând ca inculpații să-și angajeze un alt avocat. Astfel, ședința de judecată s-a amânat pentru data de 12 septembrie 2014.

86. La ședința de judecată din data de 12 septembrie 2014 nu s-au prezentat avocatul inculpaților Dorin Botnarenco (fiind internat în spital), avocatul părții vătămate Fiodor Cojocari, astfel ședința de judecată s-a amânat pentru data de 16 septembrie 2014.

87. La ședința de judecată din data de 16 septembrie 2014, inculpatul Ion Chirco a solicitat amânarea ședinței pe motiv că a reziliat contractual cu avocatul Dorin Botnarenco, astfel ședința de judecată s-a amânat pentru data de 19 septembrie 2014.

88. La ședința de judecată din data de 19 septembrie 2014 nu s-a prezentat avocatul inculpatului Ion Chirco, Dorina Deleanu, în baza deciziei CNAJGS, astfel ședința de judecată s-a amânat pentru data de 13 noiembrie 2014 și a mai fost fixate ședința pentru 29 decembrie 2014.

89. Ședința de judecată din 13 noiembrie 2014 nu a avut loc din motiv că judecătorul a participat la o conferință.

90. Ședința de judecată din 29 decembrie 2014 nu a avut loc din cauza că judecătorul s-a aflat în concediu de odihnă anual.

91. În ședința de judecată din 15 ianuarie 2015 instanța a audiat partea vătămată, ședința fiind amânată pentru 16 ianuarie 2015 la solicitarea avocatului inculpaților.

92. *În ședința din 16 ianuarie 2015 avocatul Fiodor Cojocari, care a acționat în interesele lui Serghei Alii a depus acțiunea civilă.* De asemenea, instanța a audiat martorul Gheorghe Alii și partea vătămată. Ședința fiind amânată pentru 21 ianuarie 2015.

93. La ședința de judecată din data de 21 ianuarie 2015 nu s-a prezentat procurorul Radion Bordian, astfel ședința de judecată s-a amânat pentru data de 17 februarie 2015.

94. La ședința de judecată din data de 17 februarie 2015 nu s-a prezentat partea vătămată Serghei Alii, dar a depus o cerere de examinarea cauzei în lipsă. În ședință s-a audiat martorul Rodica Alii, iar după expirarea timpului preconizat ședința de judecată s-a amânat pentru data de 31 martie 2015.

95. La ședința de judecată din data de 31 martie 2015 nu s-a prezentat partea vătămată Serghei Alii, dar a depus o cerere de examinare a cauzei în

lipsă, inculpatul Sergiu Chirco și avocatul inculpaților Viorelia Cechir, astfel ședința de judecată s-a amânat pentru data de 07 aprilie 2015.

96. La ședința de judecată din data de 07 aprilie 2015 nu s-a prezentat partea vătămată Serghei Alii, dar a depus o cerere de examinarea cauzei în lipsă, a fost audiat inculpatul Sergiu Chirco, iar după expirarea timpului preconizat ședința de judecată s-a amânat pentru data de 08 mai 2015.

97. La ședința de judecată din data de 08 mai 2015 nu s-a prezentat partea vătămată Serghei Alii, dar a depus o cerere de examinarea cauzei în lipsă, a fost audiat inculpatul Sergiu Chirco, iar după expirarea timpului preconizat ședința de judecată s-a amânat pentru data de 03 iunie 2015.

98. La ședința de judecată din data de 08 mai 2015 nu s-a prezentat partea vătămată Serghei Alii, dar a depus o cerere de examinarea cauzei în lipsă, iar după cercetarea materialelor cauzei ședința de judecată s-a amânat pentru data de 17 iunie 2015.

99. La ședința de judecată din data de 17 iunie 2015 nu s-a prezentat avocatul părții vătămate Fiodor Cojocari. În cadrul ședinței instanța a ascultat susținerile verbale ale participanților, a anunțat dezbaterile judiciare, a oferit dreptul la replica și a acordat ultimul cuvânt inculpaților. Deliberarea și pronunțarea sentinței s-a fixat pentru data de 30 iunie 2015.

100. La ședința de judecată din data de 30 iunie 2015 nu s-a prezentat procurorul Radion Bordian, iar din motivul lipsei translatorului s-a anunțat întrerupere pentru 13 iulie 2025.

101. La ședința de judecată din data de 13 iulie 2015 nu s-a prezentat procurorul Radion Bordian.

102. La data de 13 iulie 2015 s-a pronunțat sentința nr. 1-355/2015 a Judecătorei Buiucani, mun. Chișinău.

103. *Cu referire la examinarea cauzei penale în ordine de apel și în ordine de recurs* se constată că la 18 ianuarie 2016 cauza a fost repartizată spre examinare.

104. Prin decizia nr. 1a-48/16 din 24 februarie 2016 a Curții de Apel Chișinău, s-a respins ca nefondat apelul avocatului Viorelia Cechir, în interesele inculpaților Ion Chirco și Sergiu Chirco, declarat împotriva sentinței din 13 iulie 2015 a Judecătorei Buiucani, mun. Chișinău, cu menținerea sentinței atacate fără modificări.

105. La data de 29 noiembrie 2016 cauza a fost repartizată spre examinare în ordine de recurs.

106. Prin decizia nr. 1ra-165/2017 din 31 ianuarie 2017 a Colegiului lărgit al Curții Supreme de Justiție, s-a admis recursul ordinar declarat de avocatul Viorelia Cechir, în numele inculpaților Ion Chirco și Sergiu Chirco, s-a casat total decizia din 24 februarie 2016 a Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău în cauza penală privindu-i pe Sergiu Chirco și Ion Chirco, cu

dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

107. La 18 aprilie 2017, cauza a fost repartizată spre examinare în instanța de apel.

108. Prin decizia nr. 1ra-533/17 din 31 octombrie 2017 a Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău, s-a admis apelul apărătorului Viorelia Cechir, în interesele inculpaților Ion Chirco și Sergiu Chirco, declarat împotriva sentinței Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 13 iulie 2015, s-a casat această sentință și s-a pronunțat o nouă hotărâre, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, după cum urmează: S-a achitat Sergiu Chirco și Ion Chirco pe art. 190 alin. (2) lit. b), c), d) din Codul penal pe motivul că fapta inculpatului nu întrunește elementele infracțiunii.

109. La data de 28 iunie 2018 cauza a fost repartizată spre examinare în instanța de recurs.

110. Prin decizia nr. 1ra-1514/18 din 14 august 2018 a Curții Supreme de Justiție, s-au admis recursurile ordinare declarate de procurorul în Procuratura de circumscripție Chișinău, Vitalie Călugăreanu și de avocatul Marin Postu în numele părții vătămate Serghei Aliei, în cauza penală în privința lui Ion Chirco și Sergiu Chirco, s-a casat total deciziei din 31 octombrie 2017 a Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău și s-a dispus rejudecarea cauzei în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

111. La data de 13 septembrie 2018 a cauza a fost repartizată spre examinare în instanța de apel.

112. Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău prin decizia nr. 1ra-1869/18 din 04 decembrie 2018, a admis din alte motive apelul avocatului în numele inculpaților Ion Chirco și Sergiu Chirco, a casat parțial sentința din 13 iulie 2015 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani privindu-i pe Ion Chirco și Sergiu Chirco, doar în latura penală și a pronunțat în acest sens o nouă hotărâre potrivit modului stabilit pentru prima instanță. Ion Chirco și Sergiu Chirco au fost recunoscuți vinovați de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (2) lit. b), d) din Codul penal și a stabilit la fiecare o pedeapsă de 2 ani de închisoare, cu ispășirea în penitenciar de tip semiînchis, cu privarea de dreptul de a exercita activități comerciale în domeniul gestionării bunurilor și mijloacelor financiare pe un termen de 2 ani. În baza art. 90 alin. (1) din Codul penal a suspendat condiționat executarea pedepsei aplicate lui Ion Chirco și Sergiu Chirco pe o perioadă de probațiune de 1 an. Celelalte dispoziții ale sentinței au fost menținute.

113. La data de 17 septembrie 2019, cauza a fost repartizată spre examinare în ordine de recurs.

114. Prin decizia nr. 1ra-295/2020 din 02 iunie 2020 a Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție, s-a admis recursul ordinar declarat de

către avocatul Denis Ipatii, în numele inculpaților, cu suplimente, s-a casat total decizia din 04 decembrie 2018 a Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău în cauza penală în privința lui Ion Chirco și Sergiu Chirco și s-a dispus rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

115. Instanța de apel a repartizat cauza spre examinare la 30 octombrie 2020.

116. Potrivit deciziei nr. 1ra-1926/20 din 18 mai 2021 a Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău, s-a admis din alte motive apelul avocatului Viorelia Cechir, în numele inculpaților Ion Chirco și Sergiu Chirco, s-a casat parțial sentința din 13 iulie 2015 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, doar în latura penală și s-a pronunțat în acest sens o nouă hotărâre potrivit modului stabilit pentru prima instanță. Ion Chirco și Sergiu Chirco au fost recunoscuți vinovați de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (2) lit. b), d) din Codul penal și s-a stabilit la fiecare o pedeapsă de 2 ani închisoare, cu ispășirea în penitenciar de tip semiînchis, cu privarea de dreptul de a exercita activități comerciale în domeniul gestionării bunurilor și mijloacelor financiare pe un termen de 2 ani. În baza art. 90 alin. (1) din Codul penal, s-a suspendat condiționat executarea pedepsei aplicate lui Ion Chirco și Sergiu Chirco pe o perioadă de probațiune de 1 an. Celelalte dispoziții ale sentinței s-au menținut.

117. Instanța de recurs a înregistrat spre examinare cauza la data de 28 iulie 2021.

118. Potrivit deciziei nr. 1ra-1707/2021 din 10 noiembrie 2021 a Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție, s-a admis recursul ordinar declarat de către avocatul Denis Ipatii în numele inculpaților Ion Chirco și Sergiu Chirco, s-a casat total decizia din 18 mai 2021 a Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău în cauza penală în privința lui Ion Chirco și Sergiu Chirco și s-a dispus rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

119. La 29 decembrie 2021 cauza a fost repartizată spre examinare în ordine de apel. Ulterior, la 12 ianuarie 2022, 03 februarie 2022, 08 februarie 2022, 28 martie 2022, cauza a fost repartizată repetat spre examinare.

120. Prin decizia nr. 1ra-2621/21 din 10 noiembrie 2022 a Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău, s-a admis apelul avocatului Viorelia Cechir și apelul suplimentar a avocatului Denis Ipatii declarate împotriva sentinței din 13 iulie 2015 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani. S-a casat sentința din 13 iulie 2015 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani în privința lui Ion Chirco și Sergiu Chirco și s-a pronunțat o nouă hotărâre, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, după cum urmează: Ion Chirco și Sergiu Chirco s-au achitat de învinuirea adusă în baza art. 190 alin. (2) lit. b), c), d)

din Codul penal, deoarece fapta inculpaților nu întrunește elementele infracțiunii.

121. Corespunzător, reclamantul Serghei Alii pretinde în prezenta acțiune civilă constatarea încălcării dreptului său la judecarea în termen rezonabil a acțiunii civile în cadrul cauzei penale nr. 14-1-5458-04062014 (număr de referință 1-355/15) aflate în prezent la Curtea Supremă de Justiție și repararea prejudiciului moral cauzat prin această încălcare.

122. În vederea examinării juste a pretențiilor ce decurg din Legea nr. 87/2011, pe lângă respectarea strictă a cadrului procedural impus de dispozițiile Codului de procedură civilă și a legii menționate, există și anumite particularități de soluționare a unor asemenea litigii.

123. Așadar, examinarea corectă a acestor pretenții, legalitatea și temeinicia hotărârii judecătorești în cadrul pricinilor respective, în ansamblu depinde în mare parte de pregătirea acestora. Or, după cum s-a mai menționat, aceste pretenții se caracterizează prin conținut specific, în funcție de obiectul probațiunii, subiecții procesuali, termenul de examinare, sarcina probațiunii (sarcina probațiunii de lipsă a încălcării dreptului, sarcina de a dovedi suportarea prejudiciului material, etc.). Urmează a se menționa că toate cauzele urmează să parcurgă trei etape de apreciere: - identificarea în substanță a obiectului pretențiilor; - identificarea perioadei de referință - aprecierea necesității și, dacă e cazul, a cuantumului satisfacțiilor echitabile.

124. Deși legislația internă nu oferă o descifrare a noțiunii de „*termen rezonabil*”, totuși ține de accentuat că prin obligarea respectării unui astfel de termen pentru înfăptuirea actului justiției atât normele naționale, cât și cele internaționale invocă administrarea justiției fără întârzieri neconforme de natură a-i compromite eficacitatea și responsabilitatea, statul fiind responsabil pentru activitatea autorităților publice, inclusiv ale instanțelor judecătorești.

125. În același timp au fost instituite anumite criterii de apreciere a termenului rezonabil, în acest sens de a se consulta (*Josan, §18, Mazepa, §42, Holomiov, §137 cu referințe*), și anume:

- *Complexitatea cauzei*, se apreciază de asemenea după caz și individual. Drept exemple pot constitui: complexitatea obiectului acțiunii civile sau substanța acuzațiilor penale, necesitatea unui volum probatoriu, expertize, numărul de martori sau părți în proces, ori elemente de extraneitate, existența altor proceduri paralele, etc;

- *Comportamentul părților* care include aprecierea comportamentului reclamantului și autorităților. Se va aprecia bona/mala fides a tuturor părților implicate în proces, inclusiv existența unor întârzieri

inexplicabile, amânări neîntemeiate, consecutivitatea ședințelor, planificarea unei ordini a ședințelor cu pauze îndelungate, etc;

- *Miza* (interesul) pentru reclamant relevă importanța sau scopul pentru persoana care pretinde violarea dreptului său la un termen nerezonabil.

126. În cazul procedurilor penale cel mai complicat moment este identificarea a două aspecte și anume dacă: (i) procedurile fac parte din sfera penalului în sensul articolului 6 din Convenție, și (ii) dacă da, atunci când persoanei care pretinde violarea dreptului său la durata procedurilor i s-a înaintat o acuzație în materie penală.

127. În materia pretinselor violări a duratei procedurilor penale, *victimele*, persoanele care au înaintat o sesizare, martorii, alte persoane participante în proces în afară de acuzat (bănuț, învinut, inculpat) nu pot pretinde încălcarea dreptului la durata nerezonabilă a procedurilor penale. Cu alte cuvinte, articolul 6§1 CEDO sub aspectul său penal poate fi invocat numai de persoana căreia i s-a înaintat o acuzație. O excepție constituie situația când victima unei infracțiuni pretinde durata nerezonabilă a procedurilor penale în legătură cu imposibilitatea soluționării aspectului civil, și anume examinarea excesiv de lungă a acțiunii sale civile în cadrul procedurilor penale. În această situație poate fi apreciată și durata procedurilor penale dar începând cu momentul înaintării acțiunii civile și doar luându-se în considerare criteriile aplicabile procedurilor civile.

128. După cum s-a enunțat supra recurentul/reclamant Serghei Alii, pretinde constatarea încălcării dreptului său la judecarea în termen rezonabil a acțiunii civile în cadrul cauzei penale nr. 14-1-5458-04062014 (număr de referință 1-355/15) aflate și în prezent la Curtea Supremă de Justiție și repararea prin prisma Legii nr. 87/2011 a prejudiciului moral cauzat prin această încălcare.

129. Ține de menționat că Serghei Alii în cadrul cauzei penale are calitatea procesuală de victimă/parte vătămată și parte civilă, având în vedere faptul la 16 ianuarie 2015, la faza examinării cauzei penale la Judecătoria Buiucani, mun. Chișinău, a depus în temeiul art. 219 - 221 din Codul de procedură penală, acțiune civilă, solicitând încasarea din contul inculpaților Sergiu Chirco și Ion Chirco în beneficiul părții vătămate Serghei Alii a sumei de 14 304 lei cu titlu de prejudiciu material și 20 000 lei cu titlu de prejudiciu moral.

130. Cele menționate denotă că pretențiile înaintate de reclamantul/recurent Serghei Alii cad sub incidența Legii nr. 87/2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, și respectiv este

îndreptătit în baza acestei legi la repararea prejudiciului cauzat ca urmare a examinării excesiv de lungi a acțiunii sale civile în cadrul procedurii penale, din momentul depunerii acțiunii civile (16 ianuarie 2015) până la data depunerii prezentei acțiuni civile în temeiul Legii respective (09 martie 2023), care constituie în total **8 ani 1 lună și 21 zile**.

131. Potrivit prescripției prevăzute la art. 2 alin. (2) din Legea nr. 87/2011, repararea prejudiciului se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului.

132. Durata procedurilor urmează a fi privită în coroborare cu următoarele criterii de apreciere: complexitatea cauzei, comportamentul părților, care include comportamentul reclamantului și al autorităților, și miza (interesul) pentru reclamant.

133. *Cu privire la complexitatea cauzei.*

Potrivit Nomenclatorului gradelor de complexitate, parte a Regulamentului privind stabilirea gradelor de complexitate unice naționale a cauzelor civile, penale și contravenționale, aprobat prin Hotărârea nr. 165/6 din 18 februarie 2014 a Consiliului Superior al Magistraturii, modificat și completat prin Hotărârea CSM nr. 486/19 din 23 iunie 2015, pentru cauza penală supusă controlului, gradul de complexitate este aproape maxim, evaluat la 7 puncte din 10, pentru instrumentarea cauzelor privind aplicarea art. 190 din Codul penal „Escrocheria”. Mai mult, din raportul prezentat de Ministerul Justiției rezultă că, în cauza penală în care se pretinde încălcarea, persoanele Ion Chirco și Sergiu Chirco au statut de inculpați în comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 190 alin. (2) lit. b) și d), care potrivit art. 16 alin. (2) din Codul penal este calificată drept infracțiune ușoară. În pofida faptului că în perioada de referință au fost instituite situații excepționale, în anii 2020 – 2021, în legătură cu pandemia COVID-19, perioada cumulativă de 6 luni, cu toate acestea, însă, nu poate fi justificată durata nerezonabilă de examinare a cauzei penale mai mult de 8 ani în cadrul instanței de fond, instanței de apel și instanței de recurs, din care motiv s-a tergiversat pe toată această durată soluționarea aspectului civil, în baza acțiunii civile a părții vătămate, depuse la faza examinării cauzei penale.

134. *Cu privire la comportamentul părților. Aprecierea comportamentului reclamantului.*

Din raportul prezentat de Ministerul Justiției reiese că reclamantul Serghei Alii, cât și reprezentanții acestuia avocații Fiodor Cojocari și Marin Postu, au avut un comportament activ, prezentându-se sistematic la ședințele de judecată, iar în cazul în care lipsea reclamantul depunerea o cerere de examinare în lipsă. În prima instanță, din motivul lipsei părții vătămate nu a

avut loc doar ședința fixată pentru 30 iunie 2014, iar în instanța de apel doar ședințele din 10 februarie 2016, 10 mai 2022 și 05 iulie 2022. Referitor la *comportamentul inculpaților* Ion Chirco și Sergiu Chirco, se atestă că 7 ședințe nu au fost lucrative din cauza acestora sau a reprezentantului lor.

135. *Cât privește comportamentul autorității.*

Contramandarea ședințelor de judecată în cazul a 2 ședințe de judecată în prima instanță: 13 noiembrie 2014 și 29 decembrie 2014, a fost din motivul participării judecătorului la o conferință, precum și aflarea în concediu a judecătorului. Examinarea cauzei în instanța de apel și în instanța de recurs s-a derulat în perioada 18 ianuarie 2016-10 noiembrie 2022, care a constituit mai mult de 6 ani, fapt ce a contribuit la încălcarea nerezonabilă a duratei rezonabile de examinare a cauzei penale.

136. La caz, reclamantului Serghei Alii nu i se poate reproșa vreo acțiune ce ar fi dus la tergiversarea cauzei, în timp ce autoritatea judecătorească într-o oarecare măsură a admis tergiversarea procesului prin pasivitatea sa. Mai mult, trimiterea de trei ori la rejudecare a cauzei de către instanța de recurs, din motive de erori admise de instanța de apel, de asemenea confirmă tergiversarea cauzei de către instanțele naționale.

137. Cât privește *miza (interesul)* pentru reclamantul Serghei Alii este că dânsul este cel interesat în obținerea unei soluții finale de la instanța de judecată pe marginea cauzei penale investigate. De asemenea, este important de accentuat că reclamantul în cauza penală în care se pretinde încălcarea, are statut de victimă/parte vătămată, și parte civilă, iar periclitarea prin tergiversarea mai mult de 8 ani a desfășurării procedurilor judiciare în cadrul instanțelor naționale, cu implicarea acestuia, este în măsură să-l revictimizeze prin crearea unor afecțiuni morale perpetue pe un termen îndelungat.

138. În circumstanțele expuse, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție deduce că prima instanță just a concluzionat asupra constatării încălcării dreptului lui Seghei Alii la judecare în termen rezonabil a acțiunii civile din cadrul cauzei penale nr. 1-355/2014, stabilind corect starea de fapt raportată la criteriile ce impun survenirea răspunderii statului pentru încălcarea termenului rezonabil de judecare a cauzei penale, ce a generat drept consecință și tergiversarea soluționării aspectului civil în cadrul procedurii penale, a identificat și a aplicat corect cadrul legal aplicabil speței deduse judecății, or, cert s-a stabilit că examinarea cauzei penale în care Serghei Alii are statut de victimă/parte vătămată și parte civilă, din momentul depunerii acțiunii civile la faza examinării cauzei penale (16 ianuarie 2015), până la data depunerii prezentei acțiuni civile în temeiul Legii nr.87/2011 (09 martie 2023), care constituie în total **8 ani 1 lună și 21 zile**, dintre care mai mult de 6 ani cauza penală s-a aflat la etapa de judecare în instanța de

apel și recurs, circumstanța ce impun implicit răspunderea Statului pentru încălcarea dreptului lui Serghei Alii la judecarea în termen rezonabil a cauzei nominalizate.

139. În același timp, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că instanța de apel eronat a respins acțiunea considerând că conform art. 2 alin. (2) din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011, Serghei Alii, în calitate sa de reclamant, se află în imposibilitate de a solicita repararea prejudiciului în baza respectivei legi, în situația în care însuși reclamantul a influențat în mod negativ fluiditatea judecării cauzei pe care o invocă că a fost tergiversată, precum și faptul că există o sentință de achitare în privința lui Ion Chirco și Sergiu Chirco, iar Serghei Alii în cauza penală a avut statut de parte vătămată, pe când prima instanță corect a apreciat suma despăgubirii morale în mărime de 50 000 lei, raportată la criteriile de apreciere stabilite de Curtea Europeană în jurisprudența sa, precum și cea națională în cauze similare

140. Or, din sensul prezentei acțiuni civile, reiese că cauza penală nr. 1-355/2014, aflată la faza de examinare, începând cu depunerea acțiunii civile la 16 ianuarie 2015 și până la data depunerii prezentei acțiuni în instanță, a fost examinată mai mult de 8 ani, iar recurentul/reclamant având calitatea procesuală de parte vătămată și parte civilă, timp de 8 ani, 1 lună și 21 zile, din cauza examinării excesiv de lungi a acțiunii civile în cadrul procedurilor penale, și-a pierdut speranța de recuperare a pretensei daune cauzate. Astfel, instanța de apel nu a dat apreciere scopului procesului pentru recurent/reclamant Serghei Alii ca rezultat a duratei destul de lungi a procedurilor penale derulate de către autoritățile statului (în special de instanțele de judecată), în speță ce-l vizează pe ultimul de examinare excesiv de lungă a acțiunii sale civile în cadrul procedurii penale, ca în final, să fie emisă sentință de achitare, cauză, care nici la moment nu are finalitate, aflându-se la examinare în ordine de recurs la Curtea Supremă de Justiție. Or, miza pentru victimele unei infracțiuni, în aspect civil, nu este legată de soarta finală a dosarului penal ca persoana să fie găsită vinovată, dar ca procedurile să fie examinate într-un termen cât mai rezonabil, pentru a nu crea victimei speranțe iluzorii.

141. Aici, este relevantă și practica Curții Supreme de Justiție (dosarul nr. 2ra-3/24), prin care instanța de recurs a statuat că miza pentru reclamant este nu condamnarea unei persoane în cadrul unei cauze penale, ci soluționarea în termen rezonabil a acțiunii sale civile intentate în cadrul aceluși dosar.

142. Prin urmare, soluția pe fondul cauzei nu este relevantă pentru aplicabilitatea prevederilor Legii nr. 87/2011 în cazul tergiversării examinării acesteia.

143. Cu referire la argumentul instanței de apel că vinovat de tergiversarea examinării cauzei a fost reclamantul Serghei Alii, Completul de judecată notează că din analiza probelor expuse mai sus pe tot parcursul a peste 8 ani ce au început a se calcula din ziua formulării acțiunii civile, amânarea ședinței din vina acestuia a fost neîntemeiată pentru termenul de judecată prea lung.

144. Prin urmare, concluzia primei instanțe, că la caz încălcarea dreptului reclamantului la examinarea cauzei penale sub aspectul său civil este justificată.

145. După cum rezultă din prevederile art. 5 din Legea nr. 87/2011, în urma constatării faptului că a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, instanța de judecată decide asupra acordării unei satisfacții echitabile de la bugetul de stat în contul reparării prejudiciului moral, material, precum și a costurilor și a cheltuielilor de judecată.

146. La acest aspect, Completul de judecată remarcă că unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă ca indemnizația să reprezinte o justă și integrală desdăunare a părții vătămate.

147. Aici, Completul de judecată notează că decizia din 16 iunie 2023 a Curții de Apel Chișinău a fost contestată doar de către Serghei Alii. Prin urmare, în propria cale de atac acestuia nu i se poate crea o situație mai dezavantajoasă. Astfel, se impune menținerea hotărârii din 16 iunie 2023 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, inclusiv sub aspectul cuantumului prejudiciului acordat dispus spre încasare, în pofida faptului că acesta este relativ mare, comparativ cu sumele acordate prin deciziile recente ale Curții Supreme de Justiție.

148. În termenii Convenției Europene a Drepturilor Omului, acest criteriu se traduce prin necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit. Acordarea unor sume de bani sau pronunțarea hotărârii ce constată încălcarea dreptului subiectiv constituie modalități de transpunere practică a criteriului menționat. Cuantumul despăgubirilor trebuie astfel stabilit încât acestea să aibă efecte compensatorii. Sumele de bani acordate cu titlu de daune „nu trebuie să constituie nici amenzi excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificate pentru victimele daunelor”.

149. Aprecierea prejudiciului moral se face în raport cu criteriile menționate mai sus (miza pentru reclamant, comportamentul părților, bună sau rea credință; durata procedurilor, etc.). Se ia obligatoriu în considerare principiul general al echității și suma nu trebuie să fie vădit disproporționată cu sumele acordate de Curtea Europeană în spețele

similare. Sarcina probării prejudiciului moral nu poate fi pusă pe seama reclamantului și se apreciază individual pentru fiecare caz, luându-se în considerare argumentele ambelor părți în proces și excluzându-se pretenții excesive și vădit exagerate.

150. Atunci când acordă o sumă de bani cu titlu de prejudiciu moral, Curtea Europeană ia în considerare asemenea factori precum: vârsta reclamantului, venitul său personal, perioada pe parcursul căreia hotărârea nu a fost executată și alte aspecte relevante (*Țîmbal*, §34).

151. Analizând jurisprudența CEDO în materia duratei nerezonabile a procedurilor judiciare art. 6§1 CȚEDO, sumele acordate cu titlu de prejudiciu moral variază între 1 000 EURO și 2 500 EURO, pentru 5 sau 10 ani. Cea mai mică sumă s-a acordat în „*Deservire*” SRL, 600 EURO, pentru 6 ani și cea mai mare în *Cravcenco* (+ art. 13) 3 000 EURO, pentru 9 ani de examinare a unui litigiu de muncă. La calcularea daunei morale se ia în considerare întreaga perioadă, inclusiv acel prim an de durată excesivă a procedurii judiciare.

152. Sub aspectul dat, Completul de judecată reține ca relevante speței cauzele CtEDO, *Cimpoeș vs. Republica Moldova*, (cererea nr.12030/13 din 14 decembrie 2021), unde Curtea a acordat reclamantului 2 700 Euro pentru prejudiciul moral (deși reclamantul pretinsese 15 000 Euro) pentru o perioadă de examinare a cauzei de peste 15 ani, sau 180 Euro per an/15 Euro per lună.

153. În cauza *Cravcenco v. Republica Moldova*, (cererea nr.13012/02, 15 ianuarie 2008), pentru durata de 9 ani de examinare a procedurilor într-un litigiu privind reintegrarea în serviciu, Curtea a acordat reclamantului suma de 3 000 Euro cu titlu de prejudiciu moral, sau 333 Euro per an/28 Euro per lună.

154. Totodată, în cauza *Zementova vs. Russia*, (cererea nr.942/02 din 27 septembrie 2007), Curtea a acordat reclamantei suma de 3 000 Euro cu titlu de prejudiciu moral ca urmare a constatării încălcării caracterului rezonabil al duratei urmăririi penale, ce s-a desfășurat 6 ani, 2 luni și 11 zile sau 500 Euro per an/41 Euro per lună.

155. În cauza *Matei și Tutunaru c. Moldovei*, (cererea nr. 19246/03, hotărârea din 27 ianuarie 2010), pentru durata excesivă a procedurilor, mai mult de 10 ani, Curtea a acordat fiecărui reclamant a câte 2 000 Euro cu titlu de prejudiciu moral sau 200 Euro per an/16 Euro per lună.

156. În cauza *Borisova v. Republica Moldova* (cererea nr. 37190/19, decizia din 12 decembrie 2024), pentru durata excesivă a procedurilor civile și lipsa unui remediu efectiv în această privință, durată totală mai mult de 12 ani din momentul inițierii, suplimentar la cei 30 000 lei acordați de instanța națională, Guvernul s-a oferit să achite reclamantei 1 500 Euro

pentru prejudiciul moral și 250 Euro pentru costuri și cheltuieli sau 250 Euro per an/20 Euro per lună.

157. În cauza *Suşco v. Republica Moldova* (cererea nr. 64990/16), hotărârea din 16 ianuarie 2025), pentru durata excesivă a procesului de insolvabilitate și la lipsa unei căi de atac eficiente în dreptul intern în acest sens, durata totală fiind de 12 ani și 8 zile, Curtea a acordat reclamantului suma de 1 700 Euro pentru prejudiciul moral și 250 euro pentru costuri și cheltuieli sau 141 Euro per an/12 Euro per lună.

158. Prin urmare, instanțele naționale trebuie să țină cont de satisfacția echitabilă acordată de către Curtea Europeană în situații similare și să acorde despăgubiri comensurabile în acest sens pentru prejudiciul cauzat prin încălcarea art. 6§1 din Convenție.

La acest capitol, Completul de judecată face trimitere și la jurisprudența uniformă a Curții Supreme de Justiție de încasare a prejudiciului moral pentru durata nerezonabilă de judecare a cauzelor penale, astfel: în cauza civilă nr. 2ra-797/25, *Anatoli Costin, Mariana Moraru, Victor Turuta și Mariana Josan vs Ministerul Justiției*, (decizia din 08 iulie 2026 a Curții Supreme de Justiție), pentru încălcarea termenului rezonabil de examinare acțiunii civile depusă la 21 ianuarie 2020 de către Anatoli Costin, Mariana Moraru, Victor Turuta și Mariana Josan în cadrul cauzei penale, s-a încasat în beneficiul lui Anatoli Costin suma de 30 000 lei, Mariane Moraru, lui Victor Turuta și Mariane Josan câte 20 000 lei pentru fiecare cu titlu de prejudiciu moral.

159. Reieșind din cele constatate și având în vedere calitatea de victimă/parte vătămată și parte civilă în cauza penală, durata excesivă a procesului de **8 ani 1 lună 21 zile**, ce a provocat un anumit nivel de stres și frustrare, cauzând riscul de revictimizare a reclamantului din motiv că în percepția sa până la final nu va obține justiție, precum și ținând cont că în cauza nu este finalizată, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că suma prejudiciului moral acordată reclamantului Serghei Alii de către prima instanță în mărime de 50 000 de lei este rațională și echitabilă, care nu este cu mult mai mare decât prejudiciul moral încasat în spețe similare atât la nivel național, cât și conform jurisprudenței CtEDO, aproximativ **300 de Euro per an**, precum și luând în considerare compensațiile acordate de CtEDO pentru violări similare în jurisprudența sa versus Republica Moldova. Or, cuantumul despăgubirii moral trebuie să aibă efect compensatoriu pentru partea vătămată, dar nu venituri nejustificate.

160. La acest capitol, Completul de judecată remarcă că la determinarea cuantumului despăgubirilor urmează să se respecte criteriul echității, care presupune că despăgubirile pentru prejudiciul moral trebuie să fie juste, raționale și echitabile, adică trebuie stabilite în așa fel încât să asigure

efectiv o compensare suficientă a prejudiciului moral cauzat, cu menținerea echilibrului între daunele efectiv pricinuite și suma acordată.

161. Este de menționat faptul că quantumul despăgubirilor trebuie astfel stabilit, încât acestea să aibă efect compensatoriu pentru părțile vătămate și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificative pentru victimele acestora.

162. Astfel, în jurisprudența sa Curtea a stabilit că *scopul* satisfacției echitabile este de a repara prejudiciul cauzat reclamantului ca urmare a evenimentelor contrare Convenției (*Scozzari și Giunta împotriva Italiei*, 13 iulie 2000, p. 248-250). Atunci când acordă satisfacția echitabilă, Curtea aplică regula *restitutio in integrum*, aceasta cere ca compensațiile cu titlu de prejudiciu moral acordate la nivel național pentru violarea Convenției să fie comparabile cu cele acordate de CtEDO în cauze similare (*hotărârea Ciorap nr. 2 c. Moldovei*, 2010).

163. Distinct, Completul de judecată remarcă că potrivit jurisprudenței Curții Europene, mărimea daunei morale va fi stabilită în funcție de nivelul de viață în statul respectiv (*secțiunea I, hotărârea Ernestina Zullo versus Italia*, 10 noiembrie 2004, 64897/01).

164. Prin prisma celor enunțate și ținând cont de principiul compensării echitabile și rezonabile a prejudiciului moral, precum și compensațiile acordate de CEDO pe categoria dată de litigii, Completul de judecată consideră că suma de 50 000 (cinci zeci de mii) lei stabilită de prima instanță constituie o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral cauzat reclamantului Serghei Alii, în raport cu criteriile apreciate supra (durata procedurii, miza, importanța procesului pentru reclamant, comportamentul părților și a autorității, buna-credință, nivelul de viață din statul respectiv (realitățile economice și sociale din țară) ș.a.), care ca quantum este proporțională suferințelor suportate pentru durata excesivă de examinare a cauzei penale în care se pretinde încălcarea.

165. Implicit, instanța de recurs a punctat doar motivele decisive pentru soluționarea prezentei cauze, ceea ce este admisibil prin prisma jurisprudenței CtEDO (*a se vedea cauza García Ruiz vs Spania (Marea Cameră)*, 21 ianuarie 1999, parag. 26; *Moreira Ferreira vs Portugalia (nr. 2) (Marea Cameră)*; 11 iulie 2017, §84).

166. Coroborând circumstanțele ce preced, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție concluzionează de a admite recursul declarat de avocatul Marin Postu în interesele lui Serghei Alii, de a casa decizia instanței de apel și de a menține hotărârea primei instanțe.

167. În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) și alin. (3) din Codul de procedură civilă,

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Admite recursul declarat de avocatul Marin Postu în interesele lui Serghei Alii.

Casează decizia din 07 februarie 2024 a Curții de Apel Chișinău și menține hotărârea din 16 iunie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, emisă în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Serghei Alii împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecarea acțiunii civile din cadrul cauzei penale în termen rezonabil, repararea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată.

Decizia este irevocabilă.

Președinte

Stela Procopciuc

Judecători

Ion Munteanu

Elena Croitor